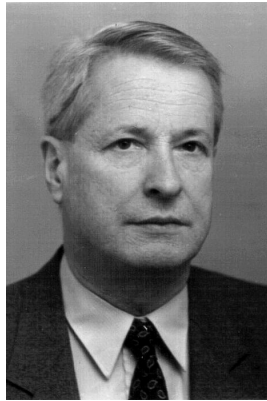

Рашко В. Јовановић

КОСТА ТРИФКОВИЋ

РАШКО В. ЈОВАНОВИЋ, рођен у Београду 18. VIII 1932. где се и школовао: 1951. матурирао у Трећој мушкој гимназији, 1955. дипломирао југословенску књижевност и српскохрватски језик на Филозофском факултету. Докторирао 1968. на Филозофском факултету у Београду са тезом *Иво Војновић – животи, генеза, анализа и оцена дела*.

Аутор је књига: *Иво Војновић*, библиотека "Раднички универзитет", "Рад", Београд 1964; *Иво Војновић – животи и дело*, Институт за књижевност и уметност, "Студије и расправе", књ. X, Београд 1974; *Позоришће и драма*, библиотека "Човек и реч", Београд 1984; *125 година Народног позоришћа у Београду* (са Олгом Милановић и Зораном Т. Јовановићем), Галерија Српске академије наука и уметности, Београд 1994; *Један дружи Нушић*, Смедерево 1998.

За извођења у позоришту драматизовао више поетских и прозних дела: *И ја сам као врело*, стихови Владимира Назора (Театар поезије у Београду, 1967), Петар Петровић Његош, *Горски вијенац* (Театар поезије у Београду, 1970), *Тамнине*, проза Зарије М. Поповића (Аматерско позориште, Гњилане, 1997).

Аутор више радио-драма и драматизација, које је емитовао Радио-Београд: *125 година Народног позоришћа у Београду*, *Франше д'Ејере*, *Јован Дучић*, *Милорад Ј. Мишировић*, *Светозар Ђоровић*, *Милорад Поповић Шайчанин*, *Косића Трифковић*, *Бранислав Ђ. Нушић* (у серији "Звездани часови"), *Судбини ујркос – Ојто Клемјерер*, *У питању за модерном ојером*, *Следбеник Гусјава Малера*, *Српски Орфеј*, *Гласови обојени ситарим златом* и др.

За Телевизију Београд написао сценарија за две епизоде серије "Театар у Срба": *Позоришће се рађа у Београду* и *Прелазак у XX век – Бранислав Нушић* (1995) и за емисију о Београдској опери (за сателитски програм).

Рашко В. ЈОВАНОВИЋ

КОСТА ТРИФКОВИЋ

Л И Ц А

АТАНАСИЈЕ ТРИФКОВИЋ

КОСТА ТРИФКОВИЋ

ПОШТАР

ВЛАСНИК “ЈОЗИЋА”, капетан

МИША ДИМИТРИЈЕВИЋ

МЛАДЕН МАКСИМОВИЋ

ЛАЗА КОСТИЋ

САВЕТА СЛАВНИЋ удата ТРИФКОВИЋ

ГЛУМАЦ ПЕРА ДОБРИНОВИЋ

I ЖЕНСКИ ГЛАС

II ЖЕНСКИ ГЛАС

ГЛУМИЦА ЛЕНКА ХАЏИЋ

ГОСПОЋА СЛАВНИЋ, Советина мати

МУШКИ ГЛАСОВИ

-
- АТАНАСИЈЕ
ТРИФКОВИЋ: Ама, сине мој, престани ми већ једном о мору говорити!...
- КОСТА
ТРИФКОВИЋ: Како, оче, могу престати, кад о мору сањам толике године?
- АТАНАСИЈЕ: Које године? Знао сам ја још синоћ док смо вечерали у “Белој лађи” кад је онај мој пријатељ што је из Влашке нетом дошао говорио о мору, да ћеш и ти опет почети одмах говорити ми о мору! Та имамо ми овде, у Новом Саду Дунав...
- КОСТА: Имамо, имамо, оче. Само Дунав није море! Уживао сам на Дунаву, још док сам у Пешти, на школи био. Како је лепо било гледати чамце и лађице младога грофа Сечењија, који је пловио са својим друговима у морнарска одећа одевеним!
Ох, оче, да знаш како сам им много пута завидио!
- АТАНАСИЈЕ: *(Љућућу)*
Ја сам те, Коста, у Пешту да учиш књиге послао, а не да гледаш како по Дунаву лађе плове!
- КОСТА: Ја сам, оче, књиге учио, али ока нисам могао одвојити од лађа на Дунаву, све мислећи како ли је тек на мору.
- АТАНАСИЈЕ: Хм! На мору – ко на мору...
- КОСТА: А шта говори онај господин синоћ: лепшега живота од онога на мору нема! Ја сам исто и у књигама читао!
- АТАНАСИЈЕ: У књигама си читао?
- КОСТА: Да оче, још док сам у Винковцима пети разред гимназије учио, прочитао сам роман “Пустињак на Јовановој стени” једне списатељице...
- АТАНАСИЈЕ: Шта та швапска списатељица о мору може знати?
- КОСТА: Није Карлена швапска, већ шведска списатељица!
- АТАНАСИЈЕ: Свеједно, како ће она знати?

- КОСТА: *(С одушевљењем)*
Зна, врло добро зна... Читао сам о мору и у причама Фенимора Купера и капетана Маријета...
- АТАНАСИЈЕ: Но, сине мој, једно су књиге, а друго живот!
- КОСТА: Како друго? Увек си ми говорио да треба читати књиге и хвала ти, оче, што си ме после у Пешту, на шесту школу послао. И тамо сам читао, али и ишао у позориште.
- АТАНАСИЈЕ: Како си то све стигао?
- КОСТА: Како не бих, оче. Гледао сам тамо Шекспирова и Молијерова дела на мађарском... Али, гледао сам и Стеријину "Покондирену тикву"...
- АТАНАСИЈЕ: И Стерију, неће бити на мађарском?
- КОСТА: На нашем, оче, у Станковића кући, у Будиму... Ту смо се сви окупљали. И мој друг Лаза Костић је глумио...
- АТАНАСИЈЕ: Па то је била читава дружина?
- КОСТА: Јесте, оче, имали смо Србско добровољно позоришно друштво, водио га је наш Тома Хаџић и почетком ове, 1861, друштво је давало представе у лепој дворани Станковићеве куће... Из те је фамилије композитор Корнелије, чије ти песме волиш!
- АТАНАСИЈЕ: Ама, Бога ти, и код њих си доспео?
- КОСТА: Како не бих, тамо је било пуно Новосађана... Гледао сам све представе тога српскога друштва. И увек када бих се из позоришта враћао уживао сам посматрајући Дунав и лађе како плове!
- АТАНАСИЈЕ: Ти би, канда, сада опет у Пешту због лађа и позоришта? Имаш то, Којо, сад и у Новом Саду: Дунавом и овде плове лађе, а основали смо и Српско народно позориште па ћеш моћи гледати представе до миле воље!
- КОСТА: Али, оче, ја бих желео учити наутику, у морнарској школи на Реци, оче!
- АТАНАСИЈЕ: Та мани се наутике и мора, опасан је то живот. Тебе, Којо, једнога имам и не могу те пустити!
- КОСТА: Ако мене једнога имаш, као што и јесте, онда је то разлог, оче, да услишиш ту моју једину молбу!

- АТАНАСИЈЕ: *(Тронућо)*
И ништа више не желиш?
- КОСТА: Ништа више но да ме у Фијуму пошаљеш да учим пловити по мору!
- АТАНАСИЈЕ: Јеси сигуран да само то желиш?
- КОСТА: Сигуран сам, оче, само то!
- АТАНАСИЈЕ: *(Премииљајући се)*
Хм? Кад је већ тако, како могу сину јединцу одрећи молбу! Спреми се, па ћеш на пут?
- КОСТА: Хвала ти, оче, знао сам да ми молбу нећеш одбити!

(Преијаиње у амбијенту ирисџанишџа: разне џовике и дозивања над-јачаће једно бродско звоно.)

- АТАНАСИЈЕ: Лепо ће ти на пароброду до Пеште бити... Него, како ћеш после?
- КОСТА: Возом, а од Сан – Петера сешћу на делижанц па до Реке!
- АТАНАСИЈЕ: Е, ту се, сине, највише пази да те не покраду !
- КОСТА: Неће, оче, неће, не брини, није ми ово први пут путовати!

(Бродска сирена.)

- АТАНАСИЈЕ: А сад ваља нам се растати! Љубим те, сине, и чувај се. Кад стигнеш на Ријеку одмах ми пиши!
- КОСТА: Хоћу, хоћу!... Збогом оче мој, сад се морам укрцати на брод!
- АТАНАСИЈЕ: Збогом, сине, и срећан ти пут!
- КОСТА: Остај ми здраво, оче мој и хвала ти!
- (Сирена, шум моџора и џаласа, уз џовике “Срећно, срећно!”)*
(Звоно – звекир)

- ПОШТАР: Господине Трифковићу, господине Трифковићу...
Имате писмо!
- АТАНАСИЈЕ: Идем, идем, ево ме! Одакле је то писмо, је ли из Ријеке?

- ПОШТАР: Из Фијуме, господине!
- АТАНАСИЈЕ: Но, хвала Богу, од сина значи...
- ПОШТАР: Потпишите овде, молим Вас...
- АТАНАСИЈЕ: Ево ти и мала част...
- ПОШТАР: Хвала, хвала! Није требало, гос'н Трифковићу, није требало!
- АТАНАСИЈЕ: Како није требало... То ми је писмо од сина!
- ПОШТАР: А, од сина, од Косте! Е, нека је жив и здрав! Довиђења господине Трифковићу, довиђења и хвала!
- АТАНАСИЈЕ *(Нервозно)*
Хм! Да видим шта ми Коста пише!
(Разрезује нервозно коверай)
“Драги мој оче, не могу ти описати како ми је лепо...
- КОСТА: Жао ми је што сам Мађарску дању, а кроз Штајерску и Крањску ноћу путовао. А кад сам у Реку стигао ништа друго гледао нисам, јер ми је око само море тражило. Лепо га је таква видети, срце човеку у грудима игра – али тек да није толико неверно – испод мире три ђавола вире! Могу ти поносно јавити да сам примљен у двогодишњу Наутичку школу, иако нисам испуњавао један услов: нисам могао тврдити како сам већ две године пловио по мору. Али, као што се испоставило, на пријемном испиту показао сам одлично знање, те су ме одмах примили у други разред, с тим што ћу пловидбу по завршеном школовању надокнадити.
- АТАНАСИЈЕ: Ах, мој Коста, није ме ни у Реци обрукао!... Само не знам откуд му толика воља за морем!
- (Присџанишни жаџор – чују се бродске сирене и на даљине оријентална, шурска музика.)*
- КОСТА: Дobar дан, господине! Понизно Вам се јављам на дужност на Вашем броду “Јозић”. Ја сам Коста Трифковић, дипломирани наутикер, примили сте ме за официрског приправника – писара...
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”: А ти си, мали... Колико си нас чекао у Цариграду?

- КОСТА: Дванаест дана, стигао сам још 26. септембра...
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”:
- КОСТА: Вероватно си се лепо проводио овде у Цариграду?
- КОСТА: Нисам, господине!... Очекивао сам Ваш брод “Јозић” сваког дана...
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”:
- КОСТА: Стигли бисмо и раније да нас није захватила бура... Него, младићу, како се оно ви зовете, Станко, је ли?...
- КОСТА: Коста, господине, ја сам Коста Трифковић...
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”:
- КОСТА: Добро, добро, хајде, Станко, укрцај се на овај мој једрењак “Јозић” и ми ћемо, до мало, ама ја мним до конца октобра, отпловити за Одесу... Али, најпре да чујем: чега ради сте ви дошли овамо? Хоћете ли да будете господин на мору или прави морнар?
- КОСТА: Желим бити прави морнар?
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”:
- КОСТА: Е кад, Станко, то хоћете... а ви ћете онда имати одмах данас да оперете моју собу; иштите, нек вам даду четку и све друго што је потребно! Али, желим да ми соба блиста, јесте ли разумели, сињорето?
- КОСТА: *(Здушно)*
Јесам, господине капетане!
- ВЛАСНИК
“ЈОЗИЋА”:
- КОСТА: Е кад јесте, сада одмах на посао?
- КОСТА: Боже, мили, куд сам ја зашао? И што ми је све ово требало?... Лепо ми је отац говорио да се оканем морнарице!
- ГЛАСОВИ: Бож’ помози! А, оој! Дио Ајуга!

(Прејатајање – бура на мору – фијуци ветра и шаласа, чују се разни повици и зајмогања)

- КОСТА: Боже, помози! Колика је бура, може нас још и потопити! Утопићемо се као робови капетанови! Непрестано нас грди и псује, надева нам свакојака имена...

Мене зове Станко и говори ми како од мене неће бити никад ништа! Ко то може истрпети? А кад негде пристанемо – никад никамо с брода не могу... Као да сам у тавници... Ах, даће добри Бог да се из овога избавим... Само да ова бура прође...

(Фијук љаласа и буре све јачи.)

ГЛАСОВИ: Бож' помози! Дио Ајута!

КОСТА: Било би ми лакше да овде имам некога свога, на кога бих се ослонити могао, коме бих могао поверити свој јад... У Одесу нас није капетан ни пуштао... Сада, само да пристанемо у Цариград ако нас ова пруга другде не одбаца...

ГЛАСОВИ: Ура!... Ура...! Копно на видику!

(Таласи се уљишавају.)

КОСТА: Хвала ти, Боже, спаситељу наш? Хвала ти, Боже! За неколико дана стићи ћемо са овим житом и другим теретом до Цариграда...

(Прељаљанье – амбијентни љрисљанишљља, чују се сирене и звона са бродова.)

ВЛАСНИК

“ЈОЗИЋА”: Еј, Станко, дођите овамо?

КОСТА: Ево ме, господине капетане!

ВЛАСНИК

“ЈОЗИЋА”: Имате, господичићу мој, писмо!

КОСТА: Хвала Вам, господине капетане!

ВЛАСНИК

“ЈОЗИЋА”: Слушајте, Станко! Ја ћу сад отићи у град и ноћас на броду бити нећу; али, хоћу да брод читав средите почистите и орибате, јер нам ваља нову робу примити... Да очистите све да сија к'о сунце, јесте ли разумели?...

КОСТА: Разумео сам, господине капетане, биће све како сте наложили!

ВЛАСНИК

“ЈОЗИЋА”: Пазите, ја ћу ујутро рано доћи!...

КОСТА: Хвала Богу, те оде... Сада на миру да прочитам очево писмо!
(Шушкајући коверџом, који оивара)
 Јесте, од оца је, видим већ по рукопису! Но, шта ли ми пише? Хм!... Богу хвала, са здрављем је добро... А шта ми ово у постскриптуму казује? Мора бити нешто важно, кад је тако издвојио! – Каже: "Слатки мој сине! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. Зато би добро било, да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати, ако можеш, да кући дођеш, ако не моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде. Он ће ти за цело, уколико га ја из твојих писама познајем, као ваљан и поштен човек, те услуге учинити". – Сјајно, ево ми прилике да се из овог пакла извучем! - Хеј, камероте! Камероте, пунч ми зготови! Кад је Питагора због оне математичке ситнице сто волова боговима заклао, могу ја у славу овог писма пунч попити! Само да изменим једну реч у том постскриптуму, Једну реч, и то кратку - само једно "не", Овде где каже: "За то би добро било да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати" ставићу не дадеш прегледати, тако да испадне како морам путовати неодложно пред војну комисију у Нови Сад и капетан ме мора пустити. Ура, спасен сам! Камероте, дај тај пунч!

(Прејашање: жагор више гласова чланова морске посаде.)

ВЛАСНИК
 "ЈОЗИЋА": Хм! Лепо сте ово средили Станко!

КОСТА: Шијор, молим вас, имао бих вам нешто казати...

ВЛАСНИК
 "ЈОЗИЋА": Е па реци!

КОСТА: Шијор! Мислим... Хтео бих... Управо морам...

ВЛАСНИК
 "ЈОЗИЋА": Но хоћемо ли чути већ једаред...

КОСТА: Шијор! Ја морам кући ићи!

ВЛАСНИК
 "ЈОЗИЋА": Што? Кући? А зашто морате и ко вам је то допустио?

ценио, а данас вас и ценим и љубим, и с тога вам не као капетан, него као пријатељ велим, да вас са тешким срцем пуштам, али вам уједно као капетан заповедам, да онда, кад се вратите, ма где мој брод затекли, да на њега дођете. А сад, ево вам двадесет франака. Идите с места на копно у Цариград, те распитајте, кад се пароброд за Галац среће, па се онда до вечере вратите!

КОСТА: Хоћу, господине капетане!

(Преишавање у амбијенту интимне историје.)

АТАНАСИЈЕ: Ну, Богу хвала, да се и то твоје странствовање, Којо, завршило већ једном!

КОСТА: Како то, оче, мислиш странствовање? Ма где се налазио – био сам и остао Србин!

АТАНАСИЈЕ: Знам ја то врло добро, него кад кажем странствовање мислим на твоје одсуство из Новог Сада: по одласку са брода две си године провео у Реци да би завршио гимназију, потом си прву годину права завршио у Дебрецину, другу у Братислави, трећу у Кошицама, где си, богу хвала, прошле, 1867. године и дипломирао...

КОСТА: Знам, оче, шта желиш казати: дошао сам потом у Нови Сад и нисам се дуго задржао као практикант код адвоката Ђорђа Вукичевића...

АТАНАСИЈЕ: Јесте, баш то и желим казати: већ почетком ове 1868 године, опет си куфере спаковао – па правац у Пешту, као да ти ђаво није дао мира!

КОСТА: Па, оче, ко не би у Пешту ишао кад би, као ја, добио место протоколисте у Градском суду!

АТАНАСИЈЕ: Али и то место било је бесплатно баш као и овде код Вукичевића...

КОСТА: Јесте, оче, али ми је рад у Пешти већа препорука за будућност: ко зна да ли бих сада добио место подбележника у Градском магистрату, и то са платом од 700 форината!

- АТАНАСИЈЕ: Па то и кажем, сине мој, добро је да си опет овде, у Новом Саду и још боље је што радиш, јер ја те као умировљеник не бих могао више издржавати.
- КОСТА: Примљен сам за подбележника условно, на шест месеци: морам доказати да добро знам мађарски и немачки језик, те да могу бити преводацац...
- АТАНАСИЈЕ: Не видим шта имаш доказивати: те језике, па чак и друге, као француски и италијански, ти добро знаш!
- КОСТА: Доказаћу ја то лако!... Важно је да су ме примили! Ја држим да је дужност сваког младог човека данас, да послужи месту свога рођења. Штавише, сваки треба да налази амбиције у томе, да може прву вољу својих младих година и најјачу своју радну снагу жртвовати оној општини у крилу које је одрастао!
- АТАНАСИЈЕ: Те речи, сине мој, позлатиле се! Таквог те волим! Само, мораћеш се Милетићу приклонити, иначе ћеш проћи као ја!
- КОСТА: Немам се шта приклањати, пристао сам ја одавно уз његове идеје... Сретан сам што у томе нисам сам. Тако мисле многи моји пријатељи – Лаза Костић, Јован Матић, ту је и Корнел Јовановић... Ко ће их све набројати, но важно је што ту све млађи људи, спремни да се боре!
- АТАНАСИЈЕ: Видим, видим, све вас је Милетић опчинио!
- КОСТА: Боље он него да идемо за Јотом Грујићем и да читамо његов лист “Српски народ”, који би се, мирне душе, могао назвати “Турски народ”. Зато вас и зову – “туркоси”!
- АТАНАСИЈЕ: Да, ти си Србин, а ја – “туркос”! И то се усуђујеш оцу своме казати?!
- КОСТА: Молим те, оче, не ваља нам се свађати више! Мораш знати да овде, у Новом Саду, као и свугде у свету, ништа више неће бити како је пре било!

(Амбијенџи енџеријера или веће дворане.)

- МУШКИ ГЛАС: Објављујем да је за великога бележника новосадског већином гласова изабран Коста Трифковић, досадашњи стални подбележник...

ПОВИЦИ: Браво! Живео!
 МИША
 ДИМИТРИЈЕВИЋ: Честитам ти, Коста, од срца!
 КОСТА: Хвала!
 МЛАДЕН
 МАКСИМОВИЋ: Моје честитање, драги Коста!
 КОСТА: Хвала, Младене, хвала!
 ПОВИЦИ: Браво! Нека је са срећом!

(Прелазнање у амбијент веће дворане у којој се из даљине чује музика за игру, која утихне.)

МУШКИ ГЛАС: А сада ћемо прећи на концертни део наше беседе. Најпре ће господин Коста Трифковић одсвирати Фантазију на теме из опере “Лукреција Борџија” Гаетана Доницетија. Господина Трифковића на клавиру ће пратити госпођица Марија Шилићева.

(Ајлауз, ја музика.)

ПОВИЦИ: Браво! Б и и с!
(Зачује се ојет музика, ѿ ѿом ајлауз који се сјишава.)

МЛАДЕН
 МАКСИМОВИЋ: Бога ми, Којо, лепо сте Марија и ти свирали! Баш сте складан пар!
 КОСТА: И ја то мислим, али шта вреди кад тако не мисле њезини родитељи.

МЛАДЕН
 МАКСИМОВИЋ: Ех, друже мој, мени се чини да те и она радо гледа!
 КОСТА: *(Скоро љуишио)*
 Ама, Младене, кажем ти шта то вреди, кад њезини родитељи ни да чују за мене !

МЛАДЕН
 МАКСИМОВИЋ: То је просто за не веровати!
 КОСТА: Веровао ти, или не, ал’ то је тако!

МЛАДЕН
 МАКСИМОВИЋ: Како те је само Марија умилно гледала док сте свирали ону смесу народних песама и игара, кад јој поглед није био привезан за ноте!

- КОСТА: Ма неће бити?!
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Јесте, брате Којо, кад ти кажем!
- КОСТА: Ништа, мој друже, то не вреди... Њени неће да знају за мене. За њих сам ја само мали чиновник, а они би желели да стекну богатога зета.
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Ама, Којо, јеси ли сигуран ти у то?
- КОСТА: Потпуно сигуран!
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Она је права лепотица! Најлепша је у Новом Саду...
- КОСТА: Јесте, мој друже, и баш зато њени траже богатога зета!
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Немој се због тога жалостити... Има у Новом Саду још лепих девојака?
- КОСТА: Ти, Младене, као апотекар, то боље знаш од мене!
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Врло добро знам и баш зато те морам оженити!...
- КОСТА: Можеш, друже мој, можеш. Написаћу ти и прописно пуномоћје на основу којег а ћеш моћи у свако доба тражити и испросити, па и даривати девојку.
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Договорено, мој друже Којо! А ти само настави да пишеш кад ти то већ полази за руком.
- КОСТА: Не пишем то ја...
(Скромно)
Ја то туђе само прилагођујем да нашим гледаоцима буде ближе, присније и разумљивије.
- МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Знам, знам... Али она твоја посрба "Мило за драго" свидела се гледаоцима. Врло је забавна и као да се код нас дешава. Свидела се свима који у Новом Саду у театар иду!
- КОСТА: Спремам још неке стране ствари које на српски преправљам и одомаћујем, Али, само ћу теби рећи, занимам се за Доситеја Обрадовића и каним написати један комад о њему. Читао сам без предаха његову

књигу “Живот и прикљученија” и желим да докучим зашто је оставио манастир и свргао мантију... А, ево нам и уваженог доктора Лазе Костића! Добар дан, Лазо!

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: Добар дан!

ЛАЗА КОСТИЋ: Добар дан, млада господо! О чему то зборите?

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: Прича ми Коста о својим књижевним намерама.

ЛАЗА КОСТИЋ: Добро, добро.. Лепо је што намера има!

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: На жалост, ја вас морам оставити, посао у апотеци ме чека. Збогом, моја господо!

КОСТА: Збогом, Младене!

ЛАЗА КОСТИЋ: Збогом пошао, Младене! – Но, Којо, шта то вели Младен? Каниш ли штогод писати?

КОСТА: Желим да напишем једну драму о младом Доситију Обрадовићу, а према његовом делу “Живот и прикљученија”.

ЛАЗА КОСТИЋ: Лепо је то, мој пријатељу, што те драма мами. Али, ја не видим ишта драматично у Доситејевој биографији.

КОСТА: Мене занима његова одлука да напусти манастир.

ЛАЗА КОСТИЋ: Но, ја ти, Којо, не желим вољу кварити... Чини што си наумио, а ја ћу ти помоћи колико год могаднем.

КОСТА: Желим, Лазо, да прикажем тај преломни тренутак у Доситијевом животу потпуније... Мислим да је он из манастира отишао због несрећне љубави.

ЛАЗА КОСТИЋ: Може бити, но на теби је да то удесиш!

(Преишање у амбијенту дворане за игру – свира се валцер.)

САВЕТА:

(Радосно)

Младен ми је причао много о Вама, а ја сам се чинила како не знам ко сте...

КОСТА:

А знали сте?

- САВЕТА: Та како нисам знала... Виђала сам вас у позоришту,
 КОСТА: Могу ли вас замолити за следећу игру?
 САВЕТА: Можете, наредна је игра ваша!
 (*Почиње нова игра.*)
- КОСТА: Смем ли вас, госпођице Јелисавета, нешто питати?
 САВЕТА: Зовите ме, молим вас, Савета. Једноставније је, а тако сам и навикла, јер ме сви моји зову Савета!
- КОСТА: Особито сам почаствован што ми то дозвољавате. Значи да сам и ја ваш!
- САВЕТА: Нисам то хтела рећи...
- КОСТА: Али, госпођице Савета, рекли сте...
- САВЕТА: Рекла сам вам како ме сви моји тако зову...
- КОСТА: И дозволили ми да вас и ја тако зовем! Да вас зовем као да сам ваш!
 (*Са заносом*)
 – А ја бих желео да и ви будете моја!
- САВЕТА: Можда...
- КОСТА: Молим вас, Савета, реците ми да ли бисте пошли за ме?
- САВЕТА: (*Размишљајући*)
 Ако вас на следећој беседи убодем чиодом у руку, знајте да пристајем.
- КОСТА: Ко ће следећу беседу дочекати?!
- САВЕТА: Заказана је за месец дана... Брзо време иде.
- КОСТА: Не знам само како да га убрзам!

(*Претпостављање у амбијенту позоршне дворане; са позорнице чује се монолог.*)

- ПЕРА
 ДОБРИНОВИЋ: Ха! Ха! Ха!... Ал су врагови ти варошани! Што ти могу да пију, то ни ђаво није видео! Него сам се зато опет одржао, јуначки одржао! Ваљда нисмо ни ми са села баш којекакве шуше! И ми смо, фала Богу, народња-

ци!... Живео народ! Ал' сам наздрављао!... Сви су зинули, кад сам им ја разложио, шта треба ми Срби да чинимо. Прво треба манастире уредити, рекох ја... То смо већ учинили, – рекоше они... Још једаред рекох ја... П'онда треба народно позориште имати – рекох ја то већ имамо – рекоше они... Још једно – рекох ја... П'онда треба за позориште у Новоме Саду дворану зидати – рекох ја... То већ имамо – рекоше они... Још једну – рекох ја!... П'онда треба у Новоме Саду ваљану српску гимназију имати – рекох ја... Имаћемо и две – рекоше они... Ту вам је доста и једна – рекох ја, а они ућуташе... Ха, ха, ха!... И тако сам им доскочио! Е, него што сам се добро провеселио, нисам се ни надао, да ћу ја до зоре о сванути!... Ха, ха, ха!

(Зачује се айлауз, уз њовике "Браво!", њојом кроз жаџор у фоајеу)

I ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Хвала вам, господине Трифковићу, што сте нас тако лепо забавили!

II ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Одавно се нисмо тако развеселили! Сећам се и ваше шале "Француско – пруски рат"... Ову сте назвали "Честитам" и не само због наслова, него уистину заслужујете наша честитања... Ви нас, овде у Панчеву, увек лепо разонодите!

КОСТА:

(Збуњено)

Хвала, много вам хвала!

I ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Дођите нам опет, господине! Ми збиља уважавамо то што допуштате да се ваша лепа дела у Панчеву пре Новог Сада изводе...

II ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Да господине, ми то умемо заиста да ценимо.

I ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Шта нам сада ново припремате?

КОСТА:

Пишем још једну комедију са темом из нашег савременог живота.

II ЖЕНСКИ

ГЛАС:

Дођите, молим вас, господине Трифковићу и са том комедијом у Панчево... Ова наша дворана "Код трубача" увек је препуна када се изводе ваша дела!

I ЖЕНСКИ

ГЛАС: Хоће ли ваша нова комедија бити приказана први пут у Новом Саду?

КОСТА: То, госпођо, заиста не знам и не могу вам рећи... О томе питајте Тону Хаџића...

II ЖЕНСКИ

ГЛАС: Како сте назвали своју нову комедију?

КОСТА: Мислим да ће се звати "Школски надзорник". Бавим се незавидним положајем учитеља у нас, јер хоћу да се зна да овде и кочијаши боље живе од српских учитеља!

I ЖЕНСКИ

ГЛАС: У праву сте, господине!

II ЖЕНСКИ

ГЛАС: Једва чекам да прикажете то дело у Панчеву

КОСТА: Надам се да ће Српско народно позориште приказати "Школског надзорника" и у Панчеву.

(Претпостављање у амбијенту мање просјорије.)

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: И велиш, Којо, пристала је?

КОСТА: Можеш мислити колико сам био пресрећан кад ме је Савета на синоћ одржаној беседи убола чиодом у леву руку...

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: Видиш, Којо, шта ти ја вредим?

КОСТА: Видим, Младене, видим... Сад већ могу рећи да је Савета моја!

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: Јесте, брате, лепотица новосадска, госпођица Јелисавета Славнић, удаће се за господина Косту Трифковића, великог бележника новосадског и драматичара који плени пажњу позоришне публике српске!

КОСТА: Хвала ти, Младене, што си радио за мене!

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: И када се предвиђа свадба?

КОСТА: Ако бог да, свадба ће бити о Ђурђеву – дне ове, 1871. године...

МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Е, Којо, нека је са срећом!

(Амбијентни позоришне дворане, са сцене дојуре шекспир.)

МАЛЧИКА: И тако се све сретно свршило!... Да ли увек тако бива?
... Ја сам бирала и нашла сам пара, али на позорници, у животу, чешће се догађа да избирач нађе – отирач!

(Одјекне велики ајлауз.)

ПОВИЦИ: Браво! Живео писац! Браво!

(Жагор позоришног фоајеа .)

I ЖЕНСКИ
ГЛАС: Лепо је што се све ипак добро свршило!

II ЖЕНСКИ
ГЛАС: Ах, мила моја, то може само у позоришту; у животу пак ипак је другачије, та и сама знаш!

I ЖЕНСКИ
ГЛАС: Ах, ево и писца и његовог друштва. Честитам, господине Трифковићу, од срца честитам на овој сјајној комедији.

II ЖЕНСКИ
ГЛАС: И ја се придружујем... Ми смо из Панчева дошле само да бисмо видели вашу нову комедију... И нисмо са превариле: сјајно смо се забавиле!

КОСТА: Хвала лепо, заиста вам хвала!

МЛАДЕН
МАКСИМОВИЋ: Браво, мој Којо... Браво!

МИША
ДИМИТРИЈЕВИЋ: “Избирачица” нам показује да наш Која уме испунити и читаво вече!

ЛАЗА КОСТИЋ: Честитам, колега!

КОСТА: Хвала, од срца вам хвала!

I ЖЕНСКИ
ГЛАС: Имам утисак да је тема комедије преузета непосредно из живота?

КОСТА: У праву сте, имали смо, у Новоме Саду, случај, сви га добро знамо, кад је једна удавача и поред три просиоца остала без младожење... Нећу помињати име! Зато сам најпре хтео комедију да назовем “Избирач нађе отирач”. Али, како са мојом Малчиком ипак не бива тако, определио сам се једноставно за наслов “Избирачица”.

II ЖЕНСКИ

ГЛАС: Ах, знате, било је и код нас, у Панчеву, таквих случајева...

ЛАЗА КОСТИЋ: Видно је да се писац инспирисао нашим животом и да је дао више успешних ликова!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: И доказао да уме водити радњу кроз више чинова!

МЛАДЕН

МАКСИМОВИЋ: Да и ја, дозволићете ми апотекарски нешто кажем: направио је наш Која лепу смешу, и што је најважније – смешну!

ЛАЗА КОСТИЋ: Малчика, околу које се све врти, је преудварана; размазили су је и отац и мати, а њена лепота привукла је удвараче. И не само лепота: она је и добра партија, има, брате, леп мираз, ко јој се не би удварао?

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: А мени се, браћо, свиђа што писац није сурово казнио Малчкину охолост, Наш Коста воли људе, па и своје јунаке и јунакиње: иако је Малчика као личност из каквог фељтона, није је оставио на немилост судбини, није је оставио без младожење, макар то и Тошица био!

КОСТА: Хвала вам, пријатељи! И вама хвала, симпатичне госпе из Панчева! Извините, морам да хитам кући, Савети да јавим како је “Избирачица” успела! Довиђења!

(Енџеријер Трифковићевог дома.)

САВЕТА: Баш ми је, Којо мој, мило што је “Избирачица” толико успела...

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ: Е, зете, од срца честитам! Велиш да су и глумци добро играли?

- КОСТА: Сви одреда!...
- САВЕТА: Ах, мајко, ти знаш – њему су глумци, особито глумице, увек добри!
- КОСТА: Глумце не треба потцењивати; они често могу и да воздигну дело које изводе.
- ГОСПОЋА
СЛАВНИЋ: Ну, ко је сада у “Избирачици” био најбољи?
- КОСТА: Па – Ленка Хацић као Малчика свакако!
- САВЕТА: Ето, мати, јесам ли ти рекла? Најбоља мора ипак бити глумица!
- КОСТА: Шта могу, кад је збиља тако!
- ГОСПОЋА
СЛАВНИЋ: Је ли било пљеска?
- КОСТА: Јесте, гледаоци су, чини ми се, потпуно задовољни. Не знам само хоће ли бити и критичари.
- ГОСПОЋА
СЛАВНИЋ: Зар је то баш толико важно? Мислим да је оно најважније испуњено, јер су гледаоци, кажеш, задовољни!
- КОСТА: Ех, важно је, како да није важно. Па знате да ми замерају како непрестано забави тежим?!
- САВЕТА: А чега лошег има у томе што забави тежиш? Позориште мора бити и забавно!
- КОСТА: Сећаш ли се, Савета, шта је пре три месеца Јован Бошковић написао у “Позоришту”, поводом комедије “Честитам”? Каже, колико се сећам, да ми се ваља чувати да не замећем смех начином коцебујевским, то јест да ми је претежнији смех од другог чега.
- ГОСПОЋА
СЛАВНИЋ: А чега има лошег у смеху?
- КОСТА: Зависи, мајко, све зависи од тога коме се смејемо!

(Претпостављање у амбијенту глумица: разни гласови и звукови чаши.)

ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Дobar дан, господине Трифковићу!

- КОСТА: Дoбар вам дан, господине Добриновићу! Откуд ви овде?
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: А откуд ви овде, “Код венца”, нигде другде него баш преко пута позоришта?!
- КОСТА: *(Уздржано)*
Пролазио из Суда, па свратио на мезе!...
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: А куда бисмо ми глумци после пробе, него право – “Код венца”.
- КОСТА: Шта сте пробали, гос’н Добриновићу?
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: А ви, санћим, не знате?
- КОСТА: Не знам!
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Збиља?!
- КОСТА: Како бих ја знао, идем из Суда!
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: *(Каџеђорично)*
Неће бити да не знате: пробали смо ваше “Љубавно писмо”!
- КОСТА: *(Тобож зђрануџо, али радосно)*
“Љубавно писмо”?! И шта, кога ви, гос’н Добриновићу, играте у “Љубавном писму”?
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Е, баш сте прави враг! Ни то као не знате?
(Задовољно)
– Играм слугу Јована!
- КОСТА: Како теку пробе, је ли задовољан господин Тона Хаџић?
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Задовољан је, како не би био задовољан!
- КОСТА: Допада ли вам се улога, гос’н Добриновићу?
- ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Јако ми се допада, како ми се не би допадала? Уопште, лепа је то комедијца, публика ће је, као и све ваше ствари, радо гледати!

КОСТА: Како казујете, гос'н Добриновићу, онај уводни монолог?

ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Хоћете ли да чујете?

КОСТА: Како да не, хоћу!

ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Е тад наручите, гос'н Трифковићу, једну ракију!

КОСТА: Обер, молићу лепо једну ракију за господина Добриновића!

ПЕРА
ДОБРИНОВИЋ: Е, па хвала лепо... Овако то ја казујем... Слуга бити то је сто пута горе, него бити господар!... Кад бих се још једаред на свет родио, то бих само под тим условом начинио да не будем слуга. Још ме само то теши да читав свет није ништа друго него слуга. Јер, на пример, ко је слуга тај је већ по себи слуга; мој господар, као лечник, слуга је својих болесника; адвокати, трговци, занатлије, то су слуге својих муштерија; судија је слуга свију процежција; министар је слуга целога сабора; сабор је слуга својих бирача; бирачи су слуге својих кортеша; кортеши опет служе оном који боље плати; и тако даље и тако даље. Све, дакле, на једно излази и зависи од случаја. Ја сам, на пример, данас случајно баш слуга, а министар је случајно министар, а сутра може случајно министар бити слуга, а ја случајно министар! Прво и прво бих се старао за потомство, то јест, дао бих се фотографисати да има спомен од мене; п'онда бих се старао за своје ближње, то јест, позвао бих цело министарство на част; п'онда бих се старао за остали народ, то јест, начинио бих нов закон о плаћању пореза; п'онда бих се, Богме, постарао и за себе, то јест искао бих да дођем у пензију, па бих лепо, спокојно живео и давао новац под интерес. Да, да, то би врло лепо било, кад би било; али пошто није, то, Јоване, мани се умствовања и гледај своја посла. Посла? – Ко би радио на такој врућини, и то одмах после ручка?!...

(Гледа на сахат)

Тек је један и по сахат. Господар спава, госпођа спава, госпођица по свој прилици, ако не пише љубавна писма, такође спава, дакле ћеш Јоване и ти спавати!

(Приђе наслоњачи)

Наслоњачо драга, у теби сам сањао више пута о лепшој будућности, у твоја ћу се наручја и сада да баџим.

(Седне)

Красна комоџија овака једна наслоњача. Мора да су је слуге измислиле. Охо, та ја сам у новом капуту. Лепа штедљивост! Да на што је господарев шлафрок?!...

(Устјане, скида каџуџи и облачи шлафрок)

Обући ћу његов шлафрок! Штедљивост је круна свију осталих врлина, рекао је неки филозоф чије име по прилици нисам никад чуо.

(Седне)

Ма сада с Богом, свете, ја се с тобом праштам; али на кратко време, то јест, док господар по мене не зазвони... А, а!...

(Зева и засџи)

(Зачују се џласови с околних стјолова: "Браво!" и џљесак.)

КОСТА: Браво, гос'н Добриновићу, савршено казујете тај монолог

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: Слуга сам понизни, гос'н Трифковићу! Јер, што смо ми глумци – до слуге драмских писаца?

КОСТА: Неће бити баш тако...

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: Како ће бити друкчије? Та и сами сте написали како је читав свет – слуга! Та и ви писци сте слуге!...

КОСТА: И ми слуге, како то?

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: Ако никога другога, онда сте слуге маште своје!...

КОСТА: У праву сте, гос'н Добриновићу, у праву сте! Него да се ми куцнемо: живели, на здравље!

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: У ваше здравље!

КОСТА: Е, сад, гос'н Добриновићу, да мезетимо мало и да попијемо још коју!

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: Нећу се џутити!

КОСТА: Обер, донесите, молићу лепо, још ракије и туршије!

ПЕРА

ДОБРИНОВИЋ: Мислим да ће ово ваше делце, “Љубавно писмо” успети и овде, у Новом Саду, исто онако, ако не и више, као приликом првог извођења, крајем септембра ове, 1875, у Вршцу!

КОСТА: *(Скромно)*
Надам се!

(Претпостављање у домаћи амбијент)

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Добар дан, како је Коста?

САВЕТА: *(Забринут)*
Непрестано је у грозници!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Сиромас, Коста, свако задовољство му преседне! Како је само прексинаћ био расположен и весео! Шалио се са свима. Просто је сијао од радости и весеља.

САВЕТА: Да, да, имао се и рашта веселити... “Љубавно писмо” донело му је Матичину награду, није то шала, сто дуката!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: И заслужио је награду и добро је што су му је дали. Но, знајући како је нежан, бојим се да ће му ова болест потрајати и да ће га изморити.

САВЕТА: Кад дође пролеће добро би било да оде мало на Фрушку гору, на ваздух, али и да се одмори.

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: То свакако нека учини. Е сад, госпођо Савета, остајте ми збогом! И желим да Која што пре оздрави! Доћи ћу опет да га видим! Сада га немојте будити!

САВЕТА: Збогом, господине Димитријевићу, хвала вам на бризи! Изволите, дођите опет!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Следећи пут донећу му нови број “Јавора”, надам се да ће моћи да га чита. Збогом!

(Претпостављање у амбијенту позоришне дворане – ајлаузи се полако сјишавају.)

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Бога ми, Којо, твој “Француско – пруски рат” у Београду скоро да је наишао на веће одобравање него ли код нас, у Новоме Саду!

КОСТА:

(Задовољно)

Е, па и ова лепа дворана Народног позоришта знатно је већа и примила је више посетилаца...

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: И ти ниси непознат београдској публици: поред “Француско – пруског рата” у Београду су ти приказивали још и “Школског надзорника” и “Честитам”, и то све са успехом. О “Избирачици” да не говорим.

КОСТА:

Сада, за који дан, 10. априла 1874, приказаће Београд и “Љубавно писмо”. Како ми Шапчанин рече, помишљају да изведу и “Младост Доситија Обрадовића”.

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: И “Младост Доситијеvu”?! Баш лепо!

КОСТА:

Зато морам да тај драмолет понешто и прерадим!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Занима шта ће рећи критика о том делу?

КОСТА:

И мене!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Важно је да се београдско Позориште опоравља. Скоро годину дана прође откако га затворише и сада га, ето, отварају твојим делима.

КОСТА:

То ми чини посебно задовољство. Јован Ђорђевић ми каже како београдска публика радо гледа моје комедије смејући се до суза на свакој представи.

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Траже ли ти неко ново дело?

КОСТА:

Траже, али не могу им ништа обећати.

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Зашто?

КОСТА:

Како да им обећам кад ме ова моја болест изнурује... Да ти, Мишо, као и Јован Бошковић, нисте навалили, не бих сад ни дошао у Београд!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Боже, здравља, опоравићеш се ти нама, драги Којо!

КОСТА:

(Каиљући)

Дај, Боже, али не верујем! Ето и ово све ме је изморило и просто једва чекам да се вратим у Нови Сад.

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Нећеш сачекати београдску премијеру “Љубавног писма”?

КОСТА:

Бојим се да нећу моћи, а хтео бих! Боље ми је да већ сутра отпутујем у Нови Сад, Знаш како је – болеснику је најбоље код куће... А зажелио сам се и моје Савете!

(Амбијенту домаћи – њовремено се чују њишце како њевају.)

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ:

И шта ти је казао лекар, зете?

КОСТА:

Бечки лекар ме није охрабрио, али сам се ипак из Беча упутио у бању Ишл, куда сам и пошао. Но, ни тамо ми није пријало! Пио сам, како сте ми рекли, свакога јутра у пола пет вруће кравље млеко и сурутку, али ми на жалост, није било ништа боље. Чинило ми се да би ми чист мед у воску више помогао, као и лепа сланина, да је једем и прси мажем...

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ:

Ни бањски ваздух није ти пријао?

КОСТА:

(Тужно)

Није.

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ:

Шта су ти још лекари казали?

КОСТА:

Два славна бечка лекара рекоше ми да се на сваки начин канем адвокације, пошто се овај позив особито код моје нарави, најмање слаже са слабим прсима.

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ:

Да напустиш адвокацију? Па шта би онда, Којо, радио?

КОСТА:

Могао бих бити секретар Матице српске, уколико би Тона Хацић хтео да се одрекне тога места. Питао сам о томе и Јована Бошковића...

- ГОСПОЂА
СЛАВНИЋ: Боже, шта нас ово снађе!...
- КОСТА: Немојте, мати, о овоме Савети ништа рећи, да се не брине!
- ГОСПОЂА
СЛАВНИЋ: Ни речи јој нећу казати, нити сам јој и ишта говорила...
- КОСТА: Мораћу продужити боловање, али се и припремати лагано на пут, лекари ми саветују да одем у Италију преко зиме, да тамо, под благим поднебљем, у Напуљу, залечим своју бољку...
- ГОСПОЂА
СЛАВНИЋ: Пођи, синко, само да се излечиш!
- КОСТА: Са мношћем поћи и Савета... Ићи ћемо преко Беча, Граца и Љубљане до Трста. Потом ћемо свратити у Венецију, па онда према Напуљу. Лекари кажу да ћемо ми пријати напуљско сунце.
- ГОСПОЂА
СЛАВНИЋ: Дај Боже да ти тамо пође набоље!
- КОСТА: Прикупићу, односно позајмићу новац за тај пут; негде средином октобра намеран сам да пођемо. Тако ћемо избећи нашу зиму.
- ГОСПОЂА
СЛАВНИЋ: Нека ти је са срећом, зете! Живим у нади да ћеш се вратити здравији но што си био на поласку.
- КОСТА: И ја се надам, мајко. Да се не надам не бих ни полазио за Италију.

(Венеција – чује се тужна пјесма гондолијера а повремено и пјаласи.)

- САВЕТА: Је ли, Којо, дивна је Венеција! Теби као да се не допада?
- КОСТА: Ама, Савета, како да ми се не допада? Диван је овај Марков трг, па црква... Читав град је леп.
- САВЕТА: А што си се тако намргодио? Како се осећаш, да ти није, можда, лоше?
- КОСТА: Смучило ми се, Савета, кад сам видео оне млетачке тамнице. Па то није за људе...

САВЕТА: Није, али мани сад то... Хајдемо да седнемо тамо и да слушамо мало музику!

(Салонска музика.)

КОСТА: *(Задовољно)*
Баш лепо свирају!

САВЕТА: Сутра нам ваља путовати. До Напуља је далеко.

КОСТА: Да, једва чекам да стигнемо у Напуљ. Заморило ме је ово путовање?

САВЕТА: Зато ћемо овде мало предахнути уз музику... Дивног ли трга, како су само ови голубови умилни и леви.

КОСТА: *(Каиљући)*
Ја бих, ипак, да се вратимо у хотел... Треба да се одморимо, јер сутра рано полазимо.

САВЕТА: Хајдемо, Којо... Само да ти буде боље!

(Преишање у напуљски амбијент – чује се позната напוליћанска песма.)

КОСТА: Ах, ево нас, најзад у Напуљу!..
(Смејући се)
Неко је рекао “Види Напуљ, па умри”. Мени се, бога ми, не умире, иако Напуљ има дивну позицију!

САВЕТА: Лепо је овде!

КОСТА: Хајдемо, Савета, овамо, десно, у ону кафану!

(Кафански амбијент – чује се музика – песма уз гитару.)

САВЕТА: Боже, Којо, куд смо то зашли?

КОСТА: Ала је овде прљаво!

САВЕТА: Просто је човеку гадно сести!

КОСТА: Боже, куд сам ја овде дошао? шта је мени чинити у овом смраду и гаду?... Јеси ли видела само како су им улице прљаве?... Хајдемо одавде у неки други крај града, и то места!

САВЕТА: Боже, Којо, па већ смо наручили вечеру. После ћемо...

- КОСТА: Платићу му али јести нећу. Не могу, не једе ми се у овој прљавштини.
- САВЕТА: Хајдемо у наш хотел, тамо је пристојније.
- КОСТА: Хајдемо! Пожури Савета, почела је киша. Само ми је још то требало... Види, промичу и “циганчићи”! Као да смо у Новом Саду, а не у Напуљу!

(Амбијенџ мање собе; љовремено се чују џонџови часовника који избија равномерно и означава љрошћок времена.)

- ГОСПОЃА
СЛАВНИЃ: Видим, Којо, да сте се лоше провели у Напуљу...
- КОСТА: *(Изнемоџлим, уморним џласом; док џовори љовремено, љешико дишући, љрави љаузе)*
Погрешно сам што сам уопште и пошао! Ни време нам није било наклоњено. У новембру је четрнаест дана киша лила без престанка. А било је повремено и снега... Могли смо, мирне душе, остати у Новоме Саду! Дошао сам до уверења да је за болесника ипак најбоље код куће!...
- ГОСПОЃА
СЛАВНИЃ: Али, лекари су препоручивали одмор и лечење у Италији.
- САВЕТА: Другачије би било да се време није против нас заверило!
- КОСТА: Седели смо највише у хотелској соби. А то смо могли и у Новоме Саду чинити.
- САВЕТА: А кад смо, због скупоће, морали напустити хотел “Кавур” било је још непријатније.
- КОСТА: Нисам могао много да радим... Ипак, превео сам са француског неколико прича...
- САВЕТА: Требало је раније да се вратимо, а не да нас на путу завеје снег, па је Коста, ионако изнурен, назебао!...
- ГОСПОЃА
СЛАВНИЃ: Којо, што се ни сад не одмараш, него пишеш лежећи...

КОСТА: Ах, пишем, што бих друго радио? Пишем једну приповетку, зваће се “Млетачке тавнице”. Ту је моја визија будућности, односно слободе, оне праве слободе...
(*Загрцне се кашљући*)

САВЕТА: Боље би, Којо, било да не пишеш... Уморан си!...

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ: Господе, па он не дише више !

САВЕТА: Боже... Он је мртав!
(*Бризне у њлач*)

(*Звоно на вратиима*)

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ: Боже, ко је сад то?

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Добар дан, дошао сам да видим како је Коста !

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ: (*Тужним ѓласом*)
Мало пре је издахнуо!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Моје саучешће! Примите, молим вас, моје саучешће! Изгубили смо најбољег комедиографа... Умро је у својој тридесет и другој... У цвету стваралачких моћи! Бога ми, ова 1875. година почела је кобно за српску књижевност.

ГОСПОЂА

СЛАВНИЋ: А ми, нашег Коју, узданицу и песму нашу!

МИША

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Како видим, писао је до последњег часа.

(*Пребирући харџије*)

Шта је ово? Прича “Млетачке тавнице”. А ово на столу? Боже, читава камара рукописа, о неким из Којине приче понешто и знам... “Да би они знали”, шала у једном чину; “За један часак радости”, шаллива игра у једној радњи; “Некад и сад”, слика из прошлости и садашњости... Боже мој, шта је све желео да напише... Смрт га је претекла те више не може да нас разгаљује...

(*Црквена звона*)